

PUHEMIESNEUVOSTON EHDOTUS 2/2000 vp

Puhemiesneuvoston ehdotus uudeksi valtion- tilintarkastajien johtosäännöksi

EHDOTUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Suomen perustuslaki (731/1999) tuli voimaan 1.3.2000. Lain 90 § jakaa valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen ulkoisen tarkastustoimen toisaalta valtiontilintarkastajien suorittamaan parlamentaariseen valvontaan ja toisaalta eduskunnan yhteydessä olevan valtionalouden tarkastusviraston suorittamaan tarkastukseen. Valtionalouden tarkastusviraston asema ratkaistaan siitä säädettävällä lailla.

Perustuslain uudistusprosessiin liittyvä eduskunnan toimielinten ohje- ja johtosääntöjen tarkistus avaa mahdollisuuden uudistaa myös valtiontilintarkastajien ja heitä avustavan kanslian toimintaa. Tällä johtosäännön uudistamisella korostettaisiin valtiontilintarkastajien toiminnan valvovaa luonnetta ja muutettaisiin valtiontilintarkastajien toimikausi vastaamaan kansan-

edustajan toimikautta. Periaatteellisesti siirryttäisiin tili- tai varainhoitovuosiin pohjautuvasta toiminnan rytmityksestä jatkuvaan valvontaan. Valtionalouden tarkastusviraston siirtyessä eduskunnan yhteyteen vuoden 2001 alusta tarkastusvirasto tulee vuosittain antamaan lausunnon mm. valtion tilinpäätöksestä ja talousarvion noudattamisesta.

Valtiontilintarkastajien palkkion sääntely nostettaisiin uudistuksella johtosäännön tasolle. Nykyisin palkkiosta päättää eduskunta valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta. Ehdotettu palkkiosäännös vastaa rakenteeltaan eduskunnan pankkivaltuutettujen johtosäännön palkkiopykälää ja sisältää ehdotuksen valtiontilintarkastajien palkkion tarkistamisesta.

YLEISPERUSTELUT

1. Ehdotuksen lähtökohdat

Valtiontilintarkastajat käynnistivät lokakuussa 1998 oman johtosääntönsä uudistamistyön lähtien siitä, että tarkastusjärjestelmä uudistetaan niiden peruseriaatteiden mukaan, jotka on esitetty Perustuslaki 2000 -komitean mietinnössä (KM 1997:13). Mietinnössä korostettiin eduskunnan budjettivallan olennaista kaventumista viime vuosina ja sen myötä eduskunnan lisääntyttä tarvetta saada riittävästi ajankohtaista

tietoa valtionalouden hoidosta. Eduskunnan budjettivalta ei mietinnön mukaan toteudu täydellisenä, ellei eduskunnalla ole riittäviä mahdollisuuksia valvoa tehokkaasti talousarvion toteutumista.

Komitea vertaili valtiontilintarkastajien ja Valtionalouden tarkastusviraston toimintaa ja totesi, että vaikka niiden tarkastusvaltuudet ja tarkastuksen kohteet ovat keskenään samanlaiset, niin niiden toiminta kuitenkin eroaa toisis-

taan erilaisten voimavarojen ja tarkastuksen näkökulman vuoksi. Komitean perusratkaisussa molemmat jatkaisivat itsenäisinä valvonta- ja tarkastusyksikköinä, kuitenkin siten, että Valtiontalouden tarkastusvirasto siirtyisi eduskunnan yhteyteen.

Komitea totesi mietinnössään, että tarkastuselimen riippumattomuuden kannalta on keskeistä, että se voi päättää itsenäisesti tarkastuksen ja valvonnan suorittamisesta, kohdentamisesta ja raportoinnista sekä tarkastuksessa tarvittavien asiakirjojen ja tietojen hankkimisesta. Tämä komitean lausuma ajatus pätee sekä valtioneuvoston tarkastajien että Valtiontalouden tarkastusviraston.

Tämän johtosääntöehdotuksen valmistelussa on otettu huomioon myös valtionalouden tarkastuksen ja valvonnan järjestämistyöryhmän muistiossa (VM työryhmämuistioita 2.12.97/29/97), valtiovarainvaliokunnan lausunnossa perustuslakivaliokunnalle (VaVL 29/1998 vp), valtioneuvoston tarkastajien 10.11.1998 päivätyssä lausunnossa perustuslakivaliokunnalle (ptk 27/1997, 259 § ja liite A) sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä (PeVM 10/1998 vp) esityksestä uudeksi Suomen hallitusmuodoksi (HE 1/1998 vp) esitettyjä periaatteita.

Edellä mainitussa lausunnossaan valtiovarainvaliokunta käsittelee laajasti hallitusmuotoesityksen merkitystä valtionalouden ulkoisen tarkastuksen kehittämisessä. Valiokunnan mukaan ehdotettu perustuslaki ei merkitsisi muutosta valtioneuvoston tarkastajien nykyiseen asemaan ja tehtäviin. Heidän parlamentaarinen työnsä jatkuisi edelleen, ja se edellyttää valiokunnan mukaan riittävät ja uskottavat omat voimavarat tehtävien hoitamiseen. Valiokunta korosti valtioneuvoston tarkastajien itsenäisyyden ja oman päätösvalan tärkeyttä myös uuden perustuslain oloissa ja sitä, että tämän tulee heijastua myös valtioneuvoston tarkastajien uuden johtosääntöehdotuksen valmistelussa.

Valiokunnan mukaan valtioneuvoston tarkastajien tehtävänä oleva valvonta on yleisempää ja laajempaa kuin tarkastusviraston tehtävänä oleva tarkastustoiminta. Valtioneuvoston tarkastajien toiminta ei siten voi korvata Valtiontalouden tarkastusvirastoa eikä päinvastoin. Parlamentaarinen

valvonta koskee pääasiassa valtion toiminnan tarkoituksenmukaisuutta. Valvontatoimen jakamattoman luonteen johdosta toiminnassa on kuitenkin aina mukana myös laillisuusnäkökulma.

2. Ehdotuksen tavoitteet ja keskeinen sisältö

Uusi perustuslaki ei muuta valtioneuvoston tarkastajien nykyistä asemaa tai tehtävää. Valtioneuvoston tarkastajat valitaan edelleen eduskunnan keskuudesta. Perustuslakiuudistuksen johdosta eduskunnassa aloitettu laaja ohje- ja johtosääntöjen uudistaminen sekä Valtiontalouden tarkastusviraston siirto eduskunnan yhteyteen avaavat kuitenkin mahdollisuuden kehittää valtioneuvoston tarkastajien toiminnan sisältöä ja raportointia.

Nykykäytännön mukaan eduskunta valitsee keskuudestaan valtioneuvoston tarkastajat tietyiksi varainhoitovuosiksi. Kultakin varainhoitovuodelta valtioneuvoston tarkastajat antavat kertomuksen. Kertomus luovutetaan eduskunnalle ko. varainhoitovuotta seuraavan vuoden loppuun mennessä. Nykyiset viisi valtioneuvoston tarkastajaa, joiden kansanedustajan toimikausi alkoi maaliskuussa 1995 ja päättyi maaliskuussa 1999, valittiin keväällä 1995 valtioneuvoston tarkastajiksi varainhoitovuosiksi 1996—1999. Eduskunta on nykyisen käytännön mukaisesti jo huhtikuussa 1999 valinnut uudet valtioneuvoston tarkastajat vuosiksi 2000—2003.

Nykyisen johtosääntöehdotuksen keskeinen ongelma on se, että valtioneuvoston tarkastajien käytännön työn ajoittuminen poikkeaa kansanedustajan toimikaudesta. Tämä ilmenee siten, että eduskunnan valittua valtioneuvoston tarkastajat nämä joutuvat odottamaan työn aloittamista varsin pitkään ja että eduskunnassa on samaan aikaan kahdet eri valtioneuvoston tarkastajat.

Vuosiksi 1996—1999 valitut valtioneuvoston tarkastajat luovuttivat ensimmäisen kertomuksensa, kertomusvuodelta 1996, eduskunnalle joulukuussa 1997, eli yli kaksi ja puoli vuotta valintansa jälkeen. Viimeisen kertomuksensa, kertomusvuodelta 1999, he luovuttavat eduskunnalle marraskuussa 2000, eli yli puolitoista vuotta sen jälkeen, kun neljän valtioneuvoston tarkastajan osalta kansanedustajan toimikausi on päättynyt. Vasta

tämän jälkeen voivat vuosiksi 2000—2003 valitut valtioneilintarkastajat aloittaa varsinaisen toimintansa.

Toimikautta koskeva epäkohta ehdotetaan poistettavaksi kytkemällä valtioneilintarkastajana toimiminen entistä selvemmin osaksi edustajantointia. Ehdotetun johtosäännön mukaan valtioneilintarkastajan toimi lakkaisi, kun edustajantoimi lakkaa.

Kertomusmenettelyä olisi tarkoitus uudistaa siten, että luovuttaisiin tiettyyn varainhoitovuoteen perustuvasta tarkastelusta. Eduskunnalle annettaisiin edelleen pääsääntöisesti yksi valtioneilintarkastajien varsinainen kertomus. Vuosikatsaustyyppinen osuus (koostuu lähinnä nykyisen kertomuksen yleisestä ja valtionyhtiöitä koskevasta osasta) jäisi pois. Oleellisilta osin nämä sisältyvät jo nykyisin tarkastusviraston tarkastustoimintaan, ja tarkastusvirasto tulee raportoimaan näistä havainnoistaan vuosittain suoraan eduskunnalle. Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta sisältää myös vuosikatsausaineistoa.

Valtiontalouden tarkastusviraston asemasta ja tehtävistä tullaan säätämään erillisellä lailla, ja tässä laissa määritellään sisältö sanonnalle "eduskunnan yhteydessä". Tällä ei ole välitöntä vaikutusta valtioneilintarkastajien johtosäännön valmisteluun, sillä näiden itsenäisten tarkastusorganien yhteistyö olisi jatkossakin sopimusvaraista. Tarkastusviraston siirto eduskunnan yhteyteen ja siitä johtuva suora raportointi eduskunnalle mahdollistavat sen, että valtioneilintarkastajat arvioisivat uudelleen kertomuksensa rakenteen. Näin välttyttäisiin päällekkäiseltä raportoinnilta eduskunnalle. Tarkastusvirasto antaa ensimmäisen, varainhoitovuotta 2001 koskevan raporttinsa eduskunnalle vuonna 2002.

Keskeistä on se, että valtiontalouden ulkoisen tarkastuksen suuntaamisessa ja työnjaossa näkyisi valtioneilintarkastajien toiminnan valvoja ja Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastava luonne. Valtioneilintarkastajat ja Valtiontalouden tarkastusvirasto ovat yhtä mieltä valtion ulkoisen tarkastustoimen kehittämisen nykyvaiheesta. Tämä on luonut edellytykset konkreetti-

seen yhteistyöhön tarkastusorganien kesken. Käytännössä tämä on merkinnyt yhteistyötä valvonnan ja tarkastustoimen suunnittelussa, eräitä yhteisiä valvontaprojekteja sekä ilmiäntöjen ja kanteluiden käsittelyn keskittämistä tarkastusvirastoon. Virkamiehille on myös esim. järjestetty eräitä yhteisiä koulutustilaisuuksia.

Valtioneilintarkastajien palkkiosta on nykyisen johtosäännön 11 §:n mukaan päättänyt eduskunta valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta. Palkkio on vuodesta 1980 lukien ollut tietyn prosenttimäärän mukainen osuus kansanedustajalle kulloinkin suoritettavasta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen. Palkkion määräytymisperusteita on tarkistettu viimeksi vuonna 1984.

Valtioneilintarkastajan erityisen palkkion perusteena on tehtävän suuri työmäärä. Vuonna 1999 valtioneilintarkastajat kokoontuivat 27 kertaa (28 kokousta v. 1998). Kotimaisia käyntikohteita valtioneilintarkastajilla oli 52 (64 kohdetta v. 1998), minkä lisäksi he kävivät ulkoasiainhallinnon kohteissa kuudessa maassa (7 maassa v. 1998).

Johtosääntöehdotuksella nostettaisiin palkkion sääntely johtosääntötasolle ja yhtenäistettäisiin palkkiosäännön rakenne vastaamaan eduskunnan eräiden vastaavien toimielinten palkkiosäännöksiä. Ehdotus merkitsee myös nykyisen palkkion korottamista. Valtioneilintarkastajien puheenjohtajan kuukausipalkkio nousisi 3 305 markasta 5 509 markkaan, varapuheenjohtajan palkkio 3 085 markasta 4 896,90 markkaan ja jäsenen palkkio 2 864 markasta 3 672,70 markkaan.

Ehdotettuun johtosääntöön on kirjattu pääsääntöisesti ainoastaan ne säännökset, jotka koskevat valtioneilintarkastajia. Valtioneilintarkastajien kanslian toimintaa varten laaditaan erillinen työjärjestys. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että johtosääntö on jouduttu kirjoittamaan kokonaan uudestaan. Johtosäännön sanamuotoja on myös selkeytetty ja nykyaikaistettu verrattuna nykyiseen johtosääntöön, ja valmistelussa on otettu huomioon eduskunnan uusi työjärjestys.

3. Asian valmistelu

Valtiontilintarkastajain kanslian esimies asetti 20.10.1998 virkamiestyöryhmän valmistelemaan perusteltua esitystä valtiontilintarkastajain johtosäännön uudistamiseksi. Työryhmä kuuli työnsä aikana eduskuntas sihteeri Ritva Bäckströmiä ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kansliapäällikkö Ilkka Rautiota sekä pyysi lausunnon eduskunnan hallintotoimiston toimistopäällikkö Martti K. Korhoselta. Työryhmä luovutti mietintönsä valtiontilintarkastajille 16.2.1999. Johtosääntöesitys käsiteltiin valtion-

tilintarkastajain kanslian yhteistoimintakokouksessa 18.2.1999 ja hyväksyttiin esitettäväksi puhemiesneuvostolle valtiontilintarkastajien kokouksessa 9.3.1999.

Johtosääntöesitystä on tämän jälkeen edelleen käsitelty eduskunnan keskuskanslian ja valtiontilintarkastajain kanslian virkamiesten yhteisissä neuvotteluissa. Valtiontilintarkastajat ovat 9.5.2000 antaneet eduskunnan puhemiesneuvostolle lausunnon muuttuneesta johtosääntöesityksestä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. *Toimikausi.* Pykälän mukaan valtiontilintarkastajan toimikausi alkaisi, kun eduskunta on hänet tähän tehtävään valinnut, ja jatkuisi, kunnes hänen edustajantoimensa päättyy vaalikauden päättyessä tai mahdollisesti lakkaa kesken vaalikauden. Jos valtiontilintarkastajalle myönnettäisiin ero tästä tehtävästä tai hänen edustajantoimensa lakkaisi, valittaisiin hänen sijalleen uusi valtiontilintarkastaja toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Valtiontilintarkastajien tehtävä olisi selkeästi osa edustajantointia, kun valtiontilintarkastajana voisi toimia vain kansanedustaja. Määrittelemällä valtiontilintarkastajien toimikausi vaalikaudeksi ja säätämällä, että edustajan toimen lakkaaminen merkitsee automaattisesti myös valtiontilintarkastajan toimikauden lakkaamista, turvattaisiin se, että valtiontilintarkastajana voi toimia vain kulloinkin istuvan eduskunnan jäsen.

2 §. *Tehtävät.* Perustuslain 90 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valitsee keskuudestaan valtiontilintarkastajat valvomaan valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Johtosäännön 2 §:n 1 momentissa täsmennettäisiin, että tämä valvonta koskee sekä taloudenhoitoa laillisuutta että tarkoituksenmukaisuutta. Valtion taloudenhoitoa ja talousarvion noudattamisen valvonta koskee niin valtion

talousarvion sisältyvää kuin sen ulkopuolistakin valtiontaloutta.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin valtiontilintarkastajille annettua valvontatehtävää. Sen mukaan valvonnassa tulisi keskittyä pääasiassa valtiontalouden yleiseen tilaan ja hoitoon sekä sellaisiin kysymyksiin, joiden saattaminen eduskunnan tietoon olisi perusteltua. Valvonnan kohteiden ja käsiteltävien aiheiden valinta kuuluisi valtiontilintarkastajien yksinomaiseen toimivaltaan. Kulloisetkin valtiontilintarkastajat arvioisivat näin aina aihekohtaisesti, mitkä ovat sellaisia kysymyksiä, joiden selvittäminen on eduskunnan kannalta perusteltua.

Edellä mainitut kaksi momenttia olisivat asiallisesti samansisältöiset nykyisen johtosäännön 4 §:n 1 ja 2 momenttien kanssa. Säännökset kuvaavat valtiontilintarkastajien toiminnan nykyistä painopistettä.

Ehdotetun johtosäännön myötä siirryttäisiin valtiontilintarkastajien toiminnassa tilivuosi-pohjaisesta tarkastelusta jatkuvaan valvontaan. Nykyisen, tiettyyn tilivuoteen sidotun (esim. Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1997) kertomuksen sijasta valtiontilintarkastajat antaisivat kertomuksen toiminnastaan ja havainnoistaan tiettyinä vuosina (esim. Valtiontilintarkastajain kertomus toiminnastaan vuonna 2000). Luopuminen valtiontilintarkastajien osalta tiukasta tilivuosisidonnaisuudesta olisi perusteltua mm. sen johdosta, että Valtiontalouden

tarkastusvirasto siirtyy eduskunnan yhteyteen ja sen eräänä laajana työkenttänä on nimenomaan valtionhallinnon kaikkien tilivirastojen jatkuva vuosittainen tilintarkastus.

Pykälän 3 momentissa veloitettaisiin valtiontilintarkastajat suorittamaan valvonnan toteuttamiseksi käyntejä ja tarkastuksia eri kohteissa. Tämä säännös vastaisi nykyisen johtosäännön 4 §:n 1 momenttia.

Nämä käynnit muodostavat merkittävän osan valtiontilintarkastajien toiminnasta. Esimerkiksi vuonna 1999 valtiontilintarkastajat suorittivat yhteensä 26 käyntiä ministeriöissä ja muussa keskushallinnossa (31 käyntiä v. 1998). Kahteen jaostoon jakautuneina suoritettiin yhteensä 26 käyntiä alue- ja paikallistason kohteissa sekä tavattiin Ahvenanmaan maakunnan edustajia (33 käyntiä v. 1998). Lisäksi valtiontilintarkastajat kävivät ulkoasianhallinnon kohteissa 6 maassa (7 maassa v. 1998).

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin valtiontilintarkastajien valvontaoikeutta koskevaan erityislainsäädäntöön. Näitä ovat laki valtiontilintarkastajain oikeudesta tarkastaa eräitä valtion tukitoimia (630/1988), valtioneenemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annettu laki (968/1947), valtion teollisuuslaitosten hoidon ja käytön yleisistä perusteista annettu laki (168/1931), laki valtion liikelaitoksista (627/1987), laki valtion vakuusrahastosta (379/1992) sekä laki valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja (353/1995).

3 §. Tehtävien rajoitukset. Pykälällä selvennettäisiin valtiontilintarkastajien toimialaa luettelemalla ne tahot, jotka eivät kuulu valvontaoikeuden piiriin. Eduskunnan oma taloudenhoito ja sen vastattavana olevat rahastot ovat nykyisinkin valtiontilintarkastajien toimivallan ulkopuolella. Valtiontalouden tarkastusviraston siirtyessä eduskunnan yhteyteen siirtyy se valtiontilintarkastajien valvontavallasta eduskunnan tilintarkastajien valvonta- ja tarkastusvallan piiriin.

Eduskunnan talouden tarkastavat eduskunnan valitsevat tilintarkastajat, ja heidän tehtä-

viinsä kuuluu myös tarkastaa valtiontilintarkastajien kanslian taloudenhoitoa. Suomen Pankin toimintaa valvomaan eduskunta asettaa ensimmäisillä eduskuntavaalien jälkeisillä valtiopäivillä yhdeksän pankkivaltuutettua, joille eduskunta vahvistaa johtosäännön. Suomen Pankin tilintarkastusta varten eduskunta valitsee vuosittain viisi tilintarkastajaa. Kansaneläkelaitoksen hallinnon ja toiminnan valvomiseen eduskunta asettaa valtuutetut, jotka valitsevat tarpeellisen määrän tilintarkastajia suorittamaan Kansaneläkelaitoksen tilien tarkastuksen.

4 §. Tietojen saannin maksuttomuus. Perustuslain 90 §:n 3 momentti on valtiontilintarkastajien tiedonsaantia koskeva perussäännös. Sen mukaan valtiontilintarkastajilla ja Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta valvontansa kohteina olevilta tehtävänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot. Perustuslaissa tämän säännöksen on katsottava tarkoittavan yleistä tietojensaantioikeutta, joka ei riipu esimerkiksi tietojen tai asiakirjojen salaisuudesta vaan siitä, mitä valvontatehtävän hoitamiseksi tarvitaan. Tätä perustuslain säännöstä täydentävät johtosääntöehdotuksen 2 §:n perustelujen kohdalla mainitut tarkastusoikeutta sääntelevät erityislait.

Ehdotettu johtosäännön 4 § ei laajentaisi perustuslakiin perustuvaa tiedonsaantioikeutta. Pykälän mukaan valtiontilintarkastajilla olisi oikeus saada maksutta valvonnan kohteelta kaikki sellaiset tiedot, joita valtiontilintarkastajat pitävät tarpeellisina. Säännöksellä tarkoitettaisiin kaiken jo olemassa olevan asiakirja-aineiston luovuttamista maksutta ja myös erityisten selvitysten laatimista valtiontilintarkastajien päättämistä kysymyksistä.

5 §. Järjestäytyminen. Pykälä vastaisi sisällöltään eduskunnan työjärjestyksen 17 §:n 1—3 momentteja, joissa säädetään eduskunnan valiokuntien järjestäytymisestä. Järjestäytymisessä ja puheenjohtajien valinnassa noudatettaisiin puhemiehen vaalista annettuja säännöksiä, jolleivät valtiontilintarkastajat yksimielisesti toisin

päittäisi. Järjestäytymiskokouksen kutsuisi koolle iältään vanhin valtioneuvoston jäsen.

6 §. *Jaostot.* Pykälä olisi samansisältöinen nykyisen johtosäännön 3 §:n kanssa. Valtiontilintarkastajat ovat käytännön työtään varten jakautuneet kahteen jaostoon. Pykälän 2 momentin mukaan erityinen valvontatehtävä olisi mahdollista antaa myös yhdelle valtioneuvoston jäsenelle.

7 §. *Päätöksenteko.* Valtiontilintarkastajat olisivat päätösvaltaisia silloin, kun neljä valtioneuvoston jäsentä on läsnä kokouksessa. Tämä pääsääntö olisi sama kuin nykyisen johtosäännön 7 §:n 2 momentissa, ja päätösvaltaisuus edellyttää siten suhteellisesti useamman jäsenen läsnäoloa kuin esimerkiksi eduskunnan valiokunnissa, joissa päätösvaltaisuuden raja on kaksi kolmasosaa jäsenistä. Valtiontilintarkastajien tehokkaan toiminnan turvaamiseksi ehdotetaan lisäksi, että päätösvaltaisuuden riittäisi kolmen jäsenen läsnäolo, jos he ovat päätöksissään yksimielisiä. Puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan täytyisi kuitenkin olla saapuvilla. Viimeksi mainitulta osin säännös vastaisi eduskunnan kansliatoimikunnan päätösvaltaisuudesta annettuja säännöksiä.

Valtioneuvoston jäsenet olisivat päätösvaltaisia käytettävistä äänestystavasta. Jollei tästä päästäisi yksimielisyyteen, toimitettaisiin vaali umpilipuin.

Pykälän 3 momentin mukaan äänten mennessä tasan ratkaisisi arpa eikä puheenjohtajan mielipide. Tämä merkitsisi muutosta, koska nykyisin puheenjohtajan ääni ratkaisee äänten mennessä tasan. Sääntely vastaisi valiokunnissa käytettävää äänestysmenettelyä, ja sillä pyrittäisiin korostamaan valtioneuvoston jäsenien keskinäistä tasavertaisuutta.

8 §. *Kokouksessa päätettävät asiat.* Pykälään on koottu ne asiat, jotka valtioneuvoston jäsenien toimivaltaan kuuluvina olisi käsiteltävä valtioneuvoston jäsenien kokouksissa. Näitä olisivat esim. valtioneuvoston jäsenien toiminnan yleisiin periaatteisiin ja eduskunnalle annettavaan kertomukseen liittyvät asiat sekä kanslian henkilös-

töä koskevat asiat. Pykälän kohdissa 1—7 mainitut asiat ovat sellaisia, että niistä ei voisi tehdä lopullista päätöstä johtosäännön 5 §:n tarkoittamassa jaostossa tai niitä ei voisi delegoida kansliapäällikölle 11 §:n mukaisesti. Kansliapäällikön tehtävänä olisi luonnollisesti valtioneuvoston jäsenien kokouksessa käsiteltävien asioiden valmistelun johto ja valvonta.

Perustuslain 47 §:n 1 momentin mukaan eduskunnalla on oikeus saada valtioneuvostolta asioiden käsittelyssä tarvitsemansa tiedot. Asianomaisen ministerin tulee huolehtia siitä, että valiokunta tai muu eduskunnan toimielin saa viipymättä viranomaisen hallussa olevat tarvitsemansa asiakirjat ja muut tiedot. Valtioneuvoston jäsenet ovat em. pykälän tarkoittama toimielin, ja sen mukaisesti ehdotetun johtosäännön 8 §:n 5 kohtaan on otettu tätä menettelyä kuvaava säännös. Valtioneuvoston jäsenet olisivat siis kokouksessaan sellaisiin tarpeellisiin toimiin ryhtymisestä, joilla turvattaisiin pyydettyjen tietojen saanti.

Voimassa olevan johtosäännön 2 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston jäsenet voivat tehdä virkamiehen kanssa kirjallisen sopimuksen palvelussuhteesta noudatettavista ehdoista.

Aikaisemmassa eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännössä oli oikeusasiamiehelle myönnetty samanlainen valtuus kansliansa virkamiehen suhteen. Uudessa oikeusasiamiehen johtosäännössä, jonka eduskunta hyväksyi 2.2.2000, säännöstä täsmennettiin siten, että erillisen sopimuksen tekemiseen on oltava erityinen syy ja sopimus voi koskea ainoastaan määräaikaisen palvelussuhteen ehtoja.

Kun valtioneuvoston jäsenien kanslian toiminta on tällaisten tarpeiden arvioinnin kannalta rinnastettavissa oikeusasiamiehen kansliaan, ehdotetaan erillisen sopimuksen tekemismahdollisuuksien perusteet muutettaviksi samanlaisiksi oikeusasiamiehen johtosäännön vastaavan säännöksen perusteiden kanssa. Tarve erillisen sopimuksen tekemiseen voi ilmetä esimerkiksi silloin, jos jotakin erityistä asiaa valmistelemaan tarvitaan henkilö, jonka rekrytointi ei ole mahdollista tavanomaisin ehdoin.

9 §. *Pöytäkirja.* Pykälän 1 ja 2 momentti sisältävät pöytäkirjan pitoa ja tarkistamista koskevat säännökset, jotka vastaisivat nykyisen johtosäännön 8 §:ää. Täsmennyksenä aiempaan säädetäisiin, että pöytäkirjaan on merkittävä myös eriävät mielipiteet.

10 §. *Kertomus.* Valtiontilintarkastajat antaisivat eduskunnalle vuosittain kertomuksen niistä havainnoista ja kannanotoista, joita he ovat tehneet valvoessaan valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Tarvittaessa voitaisiin antaa myös erilliskertomuksia. Kertomuksen antamisajankohtaa ei täsmällisesti säädetäisi mm. siitä syystä, että kertomuksen valmistumisajankohta on pitkälti riippuvainen myös käytännön olosuhteista. Tarvittavat tiedot hallinnonalojen toiminnan tuloksista valmistuvat seuraavan vuoden maaliskuussa. Valtiontilintarkastajien kertomusosuus käsittelee on tämän vuoksi ajoitettu alkamaan huhti-toukokuun vaihteessa ja kertomuksen viimeiset osuudet hyväksytään lokakuussa. Näin saadaan eduskunnalle annettava tieto mahdollisimman ajankohtaiseksi.

Eduskunnalle annettaisiin edelleen pääsääntöisesti yksi valtiontilintarkastajien varsinainen kertomus, josta vuosikatsaustyypinen osuus (koostuu lähinnä nykyisen kertomuksen yleisestä ja valtionyhtiöitä koskevasta osasta) jäisi pois. Kertomuksen sisällön muuttaminen ajoittuisi vuoteen 2002, jolloin Valtiontalouden tarkastusvirasto antaisi ensimmäisen oman kertomuksensa toiminnastaan eduskunnalle.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin valtiontilintarkastajan oikeudesta liittää kertomukseen eriävä mielipiteensä. Momentti vastaisi sisällöllisesti nykyisen johtosäännön 6 §:n 3 momenttia. Viimeksi eriävä mielipide on sisällytetty vuodelta 1966 annettuun valtiontilintarkastajain kertomukseen. Tämä periaatteellisesti merkittävä mahdollisuus korostaa kunkin valtiontilintarkastajan itsenäistä harkintavaltaa.

11 §. *Yhteistyö Valtiontalouden tarkastusviraston kanssa.* Pykälässä säädetäisiin, että valtiontilintarkastajat voivat toimia yhteistyössä Val-

tiontalouden tarkastusviraston kanssa. Pykälä vastaisi nykyisen johtosäännön 5 §:ää. Se mahdollistaisi nykyisen yhteistyön jatkumisen ja kehittämisen. Yhteistyön sopimuksenvaraista edelleen kehittämistä tukee myös perustuslakivaliokunnan mietinnössään (PeVM 10/1998 vp) lausuma näkemys, jonka mukaan valtiontilintarkastajien ja Valtiontalouden tarkastusviraston välinen yhteistyö ei ole ristiriidassa riippumattomuusvaatimuksen kanssa.

Valtiontilintarkastajat ovat jo ennestään käyttäneet hyväkseen tämän pykälän suomaa yhteistyömahdollisuutta. Valvonnan ja tarkastustoimen suunnittelussa on yhteistyöllä pyritty välttämään samojen aihepiirien käsittelemistä samanaikaisesti. Eräiden yhteisprojektien avulla on hyödynnetty yhteistä asiantuntemusta ja tätä asiantuntemusta on lisätty myös yhteisillä koulutustilaisuuksilla.

Valtiontilintarkastajat ovat vuonna 1994 päättäneet, että muut kuin selvästi laajempaa ja yleisempää merkitystä omaavat ilmiannot ja kantelut siirretään Valtiontalouden tarkastusvirastolle tai asian laadun mukaan muulle toimivaltaiselle viranomaiselle, esim. eduskunnan oikeusasiamiehelle. Näin välttyään saman ilmiannon käsittelemisestä useammalla taholla yhtä aikaa. Tarkastusvirastossa on erillisyyksikkö ilmiannot ja kanteluiden käsittelyä varten.

12 §. *Valtiontilintarkastajien kanslia.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että valtiontilintarkastajilla on apunaan kanslia, jonka toimintaa valvoo valtiontilintarkastajien puheenjohtaja. Lisäksi valtiontilintarkastajilla olisi oikeus käyttää asiantuntija-apua.

Kanslia on organisatorisesti ns. eduskunnan erillishallintoyksikkö. Kansliassa on tällä hetkellä 15 vakinaista virkamiestä sekä erityiseen projektiin palkattu virkamies.

Oman kanslian tarpeellisuutta on arvioinut mm. valtiovarainvaliokunta lausunnossaan (VaVL 29/1998 vp), jonka mukaan parlamentaarinen tarkastus edellyttää, että valtiontilintarkastajilla on riittävät ja uskottavat omat voimavarat tehtäviensä hoitamiseen ja että parlamentaarisen tarkastustyön toiminnallisen ja hallinnolli-

sen johdon tulee olla valtioneilintarkastajien omassa valvonnessa ja päätösvallassa.

Pykälän 1 momentin mukaan valtioneilintarkastajat vahvistaisivat kanslialleen työjärjestyksen. Ehdotettavaan johtosääntöön olisi koottu pääasiassa valtioneilintarkastajia koskeva säännösti. Nykyisessä johtosäännössä olevat säännökset kansliasta ja sen virkamiehistä siirrettäisiin valtioneilintarkastajain kanslian työjärjestykseen, joka laaditaan johtosäännön hyväksymisen jälkeen. Tämä jako johtosääntöön ja työjärjestykseen lisäksi kulloistenkin valtioneilintarkastajien mahdollisuuksia joustavasti muuttaa heitä avustavan kanslian toimintaa uusien tarpeiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan kansliassa olisi ne virat, jotka eduskunnan virkamiehiä koskevien säännösten nojalla on kansliaan perustettu. Lisäksi valtioneilintarkastajilla olisi oikeus nimittää kansliaan muita virkamiehiä määräaikaiseen virkasuhteeseen talousarvion rajoissa. Säännös vastaisi nykyisen johtosäännön 2 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan kansliapäällikkönä toimiva tarkastusneuvos johtaisi ylimpänä virkamiehenä kanslian toimintaa. Säännös korostaisi virkamiesjohdon asemaa kanslian työn johtamisessa. Kansliapäällikölle voitaisiin delegoida itsenäistä päätösvaltaa joko työjärjestyksessä tai tarvittaessa valtioneilintarkastajien erillisillä päätöksillä. Valtioneilintarkastajat voisivat kuitenkin aina pidättää itselleen päätösvalan asiassa, jonka kansliapäällikkö muutoin ratkaisee.

13 §. Hallintomenettelylain soveltaminen. Ehdotetulla säännöksellä laajennettaisiin hallintomenettelylain (598/1982) soveltaminen valtioneilintarkastajien valvontatoimintaan ja kanslian hallintoasioiden käsittelyyn. Hallintomenettelylaki ilmaisee ne keskeiset käsittelyn periaatteet, joilla perustuslain 21 §:n 2 momentin takeet hyvästä hallinnosta voidaan turvata. Valtioneilintarkastajien valvontatoimintaan ei sisälly päätöksentekoa jonkun edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Lain soveltamistarve koskisi tämän vuoksi lähinnä lain alkuosan säännöksiä,

eli pykälää 1—13. Tärkeitä olisivat erityisesti esteellisyyttä koskevat säännökset.

14 §. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain soveltaminen. Uutta Suomen Hallitusmuotoa koskevan hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp) 50 §:n perusteluissa todettiin, että eduskunnan valitsemien toimielinten, kuten valtioneilintarkastajien, tulee noudattaa niitä salassapitosäännöksiä, joita asianomaisessa laissa tai johtosäännössä on säädetty. Koska valtioneilintarkastajia koskevaa erillistä lakia ei ole, heidän salassapitovelvollisuudestaan olisi säädettävä johtosäännössä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) koskee lain 4 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan eduskunnan virastoja ja laitoksia, jollainen mm. valtioneilintarkastajien kanslia on. Eduskunta ei sen sijaan ole viranomainen, eivätkä kansanedustajat ole virkamiehiä. Valtioneilintarkastajana toimiva kansanedustaja ei tässäkään asemassa olisi rikoslain 2 luvun 12 §:n mukaan virkamies. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että kansanedustaja toimii edustajatoimissaan niissä tapauksissa, joissa hän osallistuu eduskunnan tai sellaisen toimielimen toimintaan, jonka eduskunta valitsee tai asettaa ja johon vain kansanedustaja on vaalikelpoinen.

Tämän johdosta valtioneilintarkastajien johtosäännössä olisi tarkoituksenmukaista määrätä, että viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia noudatetaan soveltuvin osin valtioneilintarkastajien toimintaan. Näin laissa säädetyt salassapitovelvoitteet ja rangaistussäännökset ulotetaan koskemaan myös valtioneilintarkastajia. Ilman tätä viittausta julkisuuslakiin voisi olla epäselvää tai jäädä kokonaan säätämättä se, miten nämä velvoitteet ja sanktiot kohdistuvat valtioneilintarkastajiin. Sen sijaan ei erillistä viittausta valtioneilintarkastajien kansliaan tarvita, koska sitä koskeva säännös sisältyy julkisuuslain em. 4 §:n 1 momentin 6 kohtaan.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneilintarkastajat voisivat liittää kertomukseensa salassa pidettävää tietoa, jos katsovat, että perustellut syyt sitä edellyttävät. Tämän säännöksen ei katsota olevan ristiriidassa viranomaisten toimin-

nan julkisuudesta annetun lain 10 §:n kanssa. Sen mukaan salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tiedon vain, jos niin on erikseen ko. laissa säädetty. Ristiriitaa ei synny siksi, että johtosäännössä valtioneuvoston tarkastajat tuodaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain soveltamisen piiriin. Tällöin johtosäännössä voitaisiin antaa myös oikeus salassapidon murtamiselle.

Kun otetaan huomioon valtioneuvoston tarkastajien perustuslaissa säädetty tehtävä valvoa valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista, tämän tehtävän käytännön toteuttaminen saattaa edellyttää, että salassa pidettävistä kysymyksistä annetaan tietoa eduskunnalle valtioneuvoston tarkastajien kertomuksessa. Esimerkiksi jokin suuri vastakauppasopimus, jota valtioneuvoston tarkastajat tarkastelevat kertomuksessaan, voisi sisältää sellaisia kysymyksiä ja tietoja, joiden käsittely ja julkistaminen valtioneuvoston tarkastajien kertomuksessa olisi aiheellista. Säännöksen myöntämä mahdollisuus salassa pidettävän tiedon julkistamiseen olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista.

Hallintomenettelylain 5 §:n mukaan asia käsitellään julkisesti, jos niin on säädetty tai erityisen säännöksen nojalla päätetty. Valtioneuvoston tarkastajien kokousten osalta ehdotetaan, etteivät kokoukset olisi julkisia. Asian luonteesta taas johtuu, etteivät valtioneuvoston tarkastajien valvontakäynnit eri virastoihin voi olla julkisia. Selvyyden vuoksi tämä todettaisiin johtosäännössä. Valvonnan tarkoituksen toteutuminen edellyttää, että tarkastaja ja tarkastettava voivat keskustella luottamuksellisesti. Tarkastuksen tulokset julkistetaan kuitenkin valtioneuvoston tarkastajien kertomuksessa siinä laajuudessa kuin valtioneuvoston tarkastajat päättävät.

Valtioneuvoston tarkastajain kertomuksessa vuodelta 1989 (s. 42—48) käsiteltiin laajasti valtiopäiväjärjestyksen ja yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain ristiriitallisuutta. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia valmisteltaessa valtioneuvoston tarkastajilla oli mahdollisuus antaa lausuntoja valmisteilla olevasta hallituksen esityksestä. Valtioneuvoston tarkastajien asian eri valmisteluvaiheissa antamissa kannan-

otoissa tukeuduttiin paljolti em. kertomukseen. Näin tehtiin esim. valtioneuvoston tarkastajien antamassa laajassa lausunnossa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lausunto 13.9.1994, dnro 322/94).

15 §. Palkkio. Valtioneuvoston tarkastajan erityisen palkkion perusteena on se, että tilintarkastajaksi ei ole katsottu voitavan valita ilman asianomaisen omaa suostumusta. Näin on ollut asianlaita vuoden 1995 lainmuutoksen jälkeenkin, josta lähtien vain kansanedustaja on voitu valita valtioneuvoston tarkastajaksi. Tehtävän luonne eroaa näin selvästi esim. valiokunnan jäsenyydestä, jonka edustaja on velvollinen vastaanottamaan ja hoitamaan erityisellä palkkiolla. Valtioneuvoston tarkastajan tehtävistä johtuva suuri työmäärä tulee hoidettavaksi siis edustajan normaalien edustajantöiden lisäksi. Valtioneuvoston tarkastajat ovat tästä huolimatta perinteisesti osallistuneet täysimittaisesti mm. valiokuntatyöskentelyyn. Vuonna 1999 valtioneuvoston tarkastajat kokoontuivat 27 kertaa (28 kokousta v. 1998). Kotimaisia käyntikohteita valtioneuvoston tarkastajilla oli 52 (64 kohdetta v. 1998), minkä lisäksi he kävivät ulkoasiainhallinnon kohteissa 6 maassa (7 maassa v. 1998).

Valtioneuvoston tarkastajien palkkiosta on nykyisen johtosäännön 11 §:n mukaan päättänyt eduskunta valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta. Palkkio on vuodesta 1980 lukien ollut tietyn prosentimäärän mukainen osuus kansanedustajalle kulloinkin suoritettavasta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen. Palkkion määräytymisperusteita on tarkistettu viimeksi vuonna 1984.

Tässä yhteydessä ehdotetaan valtioneuvoston tarkastajien palkkion määräytymisperusteiden sisällyttämistä johtosääntöön sekä palkkiosäännön rakenteen muuttamista vastaamaan eduskunnan muiden toimielinten, esim. eduskunnan pankkivaltuutettujen juuri muutettuja palkkioperusteita. Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston tarkastajalle maksettaisiin vuotuinen palkkio, joka olisi kuudesosa edustajan palkkiosta annetun lain mukaan kansanedustajalle kulloinkin suoritetta-

vasta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen.

Valtiontilintarkastajain puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksettaisiin lisäksi vuotuinen palkkio, jonka suuruus olisi puheenjohtajalla puolet ja varapuheenjohtajalla kolmasosa valtiontilintarkastajan vuotuisesta palkkiosta.

Vuotuisesta palkkiosta maksettaisiin kuukausittain kahdestoistaosa. Jos valtiontilintarkastaja ei jonakin kuukautena, jonka aikana valtiontilintarkastajat ovat kokoontuneet, olisi osallistunut yhteenkään valtiontilintarkastajien kokoukseen tai valvontakäyntiin, ei palkkiota hänelle siltä kuukaudelta suoritettaisi.

Ehdotukseen sisältyy alla olevan asetelman osoittama palkkion korotusesitys

	Puheenjohtaja	Varapuheenjohtaja	Jäsen
Nykyinen, mk/kk	3 305,40	3 085,04	2 864,68
Ehdotus, mk/kk	5 509,00	4 896,90	3 672,70
Ehdotus, mk/v	66 108,00	58 762,80	44 072,40

Valtiontilintarkastajille ei ehdoteta erillistä kouspalkkiojärjestelmää.

16 §. Voimaantulo. Johtosäännön valmistelussa on pidetty tarkoituksenmukaisena, että johtosääntö tulisi voimaan 1.7.2000.

Ehdotetulla uudella johtosäännöllä kumottaisiin 8 päivänä kesäkuuta 1951 annettu valtiontilintarkastajain johtosääntö (391/1951) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

17 §. Siirtymäsäännös. Valtiontilintarkastajien toimikauden muuttuessa käytännössä vaalikaudeksi, jouduttaisiin siirtymäsäännöksissä määrittelemään nykyisen johtosäännön mukaan vuosiksi 1996—1999 ja vuosiksi 2000—2003 valittujen valtiontilintarkastajien toimikaudet. Pykälän 1 momentin mukaan vuosiksi 1996—1999 valittujen valtiontilintarkastajien toimikausi päättyisi 31.12.2000.

Palkkiosäännön muuttumisen vuoksi olisi pykälän 2 momentissa myös todettava, että vuosiksi 1996—1999 valittujen valtiontilintarkastajien osalta sovelletaan toimikauden loppuun asti eduskunnan aiempia päätöksiä matkakustannusten korvaamisesta ja päivärahoista. Nämä koskisivat niitä valtiontilintarkastajia, jotka eivät ole enää kansanedustajia.

Pykälän 3 momentissa on selvennetty vuosiksi 2000—2003 valittujen valtiontilintarkastajien palkkion maksua. Ehdotetun johtosäännön

15 §:ään kirjattu palkkiosääntö lähtee siitä, että valtiontilintarkastajan tehtävä alkaisi valintahetkestä ja sen myötä myös palkkionmaksu sen kuukauden alusta, jolloin valinta on tapahtunut. Vuosiksi 2000—2003 valittujen valtiontilintarkastajien käytännön työ alkaisi edellisten valtiontilintarkastajien toimikauden päätyttyä, ja sen mukaisesti alkaisi myös palkkion maksu 1.1.2001. Tämä vastaisi käytännössä sitä tilannetta, johon myös tähän asti sovelletut eduskunnan erillispäätökset valtiontilintarkastajien palkkiosta olisivat johtaneet.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin, että vuosiksi 2000—2003 valittujen valtiontilintarkastajien toimikausi päättyisi tämän johtosäännön 1 §:n mukaan vaalikauden päättyessä. Nykyisen johtosäännön mukaan heidän toimikautensa olisi päättynyt vuoden 2004 loppuun mennessä. Lyhentämällä näiden valtiontilintarkastajien toimikautta päästäisiin seuraavien eduskuntavaalien jälkeen vuoden 2003 maaliskuussa järjestelmään, jossa valtiontilintarkastaja tultuaan valituksi voi välittömästi ryhtyä hoitamaan tehtävänsä eikä hänen tarvitse odottaa käytännön työn aloittamista yli puolitoista vuotta, kuten nykyisin.

Edellä sanotun perusteella puhemiesneuvosto perustuslain 52 §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 6 §:n nojalla kunnioittaen ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy eduskunnan valtioneuvostonjohtajille seuraavan johtosäännön:

Valtioneuvostonjohtajien johtosääntö

Eduskunta on perustuslain 52 §:n nojalla hyväksynyt valtioneuvostonjohtajille seuraavan johtosäännön:

1 §

Toimikausi

Valtioneuvostonjohtajan toimikausi alkaa, kun eduskunta on hänet tähän tehtävään valinnut ja päättyy vaalikauden päättyessä. Jos valtioneuvostonjohtajalle myönnetään ero tästä tehtävästä tai jos hänen edustajantoimensa lakkaa, valitaan hänen sijaansa uusi valtioneuvostonjohtaja toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

2 §

Tehtävät

Valtioneuvostonjohtajat valvovat valtion taloudenhoiton laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista.

Valtioneuvostonjohtajien tulee valvonnassaan keskittyä pääasiassa valtiontalouden yleiseen tilaan ja hoitoon sekä sellaisiin kysymyksiin, joiden saattaminen eduskunnan tietoon on perusteltua.

Valtioneuvostonjohtajat tekevät valvonnan toteuttamiseksi käyntejä ja tarkastuksia eri kohteissa.

Valtioneuvostonjohtajien oikeudesta valvoa valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden ja valtion liikelaitosten ja liikelaitoskonsernien toimintaa, Valtion vakuusrahaa, eräitä valtion tukitoimia sekä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välistä varainsiirtoa säädetään erikseen.

3 §

Tehtävien rajoitukset

Valtioneuvostonjohtajien tehtäviin ei kuulu valvoa eduskunnan omaa taloudenhoitoa tai sen vastattavana olevia rahastoja, Valtiontalouden tarkastusvirastoa, Kansaneläkelaitosta eikä Suomen Pankkia.

4 §

Tietojen saannin maksuttomuus

Valtioneuvostonjohtajilla on oikeus saada maksettua valvonnan kohteelta kaikki sellaiset tiedot ja pyynnöstä laadittavat selvitykset, joita valtioneuvostonjohtajat pitävät tarpeellisina.

5 §

Järjestäytyminen

Valtioneuvostonjohtajien tulee järjestäytyä viipymättä sen jälkeen, kun heidät on valittu.

Valtioneuvostonjohtajat valitsevat keskuudestaan toimikaudekseen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Vaaleissa noudatetaan soveltuvin osin puhemiesvaalista annettuja säännöksiä, jolleivät valtioneuvostonjohtajat yksimielisesti toisin päättä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalien tuloksesta ilmoitetaan eduskunnalle.

Valtioneuvostonjohtajien ensimmäisen kokouksen kutsuu koolle iältään vanhin jäsen. Hän johtaa puhetta, kunnes puheenjohtaja on valittu.

6 §

Jaostot

Valtiontilintarkastajat voivat valvontatehtäväänsä varten asettaa keskuudestaan jaostoja.

Valtiontilintarkastajat voivat antaa erityisen valvontatehtävän yhdelle valtiontilintarkastajalle.

7 §

Päätöksenteko

Valtiontilintarkastajien kokous on päätösvaltainen nelijäsenisenä. Kokous on päätösvaltainen myös kolmijäsenisenä, jos paikalla on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi kaksi muuta jäsentä ja valtiontilintarkastajat ovat päätöksestä yksimielisiä.

Valtiontilintarkastajat päättävät kulloinkin käytettävästä äänestystavasta. Vaalit toimitetaan umpilipuun, jollei muusta vaalitavasta yksimielisesti päätetä.

Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

8 §

Kokouksessa päätettävät asiat

Valtiontilintarkastajien kokouksessa päätehtään:

1) valtiontalouden valvonnan yleisistä periaatteista;

2) valtiontilintarkastajien oman toiminnan järjestämisestä, siihen liittyvien aloitteiden ja lausuntojen antamisesta sekä asiantuntijoiden kutumisesta valtiontilintarkastajien kokoukseen;

3) valtiontilintarkastajien talousarvioehdotuksen antamisesta;

4) valtiontilintarkastajien kertomuksesta;

5) pyynnöstä ministerille ryhtyä perustuslain (731/1999) 47 §:n 1 momentin mukaisiin toimiin silloin, kun valtiontilintarkastajien pyytämää tietoa ei ole saatu;

6) valtiontilintarkastajien kanslian virkojen perustamista, määräaikaistamista, lakkauttamis-

ta tai muuttamista koskevan esityksen tekemisestä kansliatoimikunnalle sekä virkamiehen nimityksestä, irtisanomisesta, siirtämisestä, virkavapaudesta ja eron myöntämisestä, kurinpito-menettelystä, virantoimituksesta pidättämisestä ja terveystarkastukseen määräämisestä;

7) kirjallisen sopimuksen teosta virkamiehen kanssa määräaikaaisessa palvelussuhteessa noudatettavista ehdoista, milloin tähän on erityinen syy; sekä

8) muista valtiontilintarkastajien tärkeiksi katsomista asioista.

9 §

Pöytäkirja

Valtiontilintarkastajien kokouksesta laaditaan pöytäkirja, johon merkitään läsnä olleet valtiontilintarkastajat ja kuullut asiantuntijat, kokouksessa käsitellyt asiat, tehdyt ehdotukset ja päätökset äänestyksineen sekä eriävät mielipiteet.

Pöytäkirja on valtiontilintarkastajien puheenjohtajan ja yhden valtiontilintarkastajan tarkistettava.

10 §

Kertomus

Valtiontilintarkastajat antavat eduskunnalle vuosittain kertomuksen ja tarvittaessa erilliskertomuksia niistä havainnoista ja kannanotoista, joita he ovat tehneet valvoessaan valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista.

Valtiontilintarkastaja voi liittää eriävän mielipiteensä kertomukseen.

11 §

Yhteistyö Valtiontalouden tarkastusviraston kanssa

Valtiontilintarkastajat voivat toimia yhteistyössä Valtiontalouden tarkastusviraston kanssa.

12 §

Valtiontilintarkastajien kanslia

Valtiontilintarkastajilla on kanslia, jonka toimintaa valvoo valtiontilintarkastajien puheenjohtaja. Valtiontilintarkastajilla on lisäksi oikeus käyttää asiantuntija-apua. Valtiontilintarkastajat vahvistavat kanslialle työjärjestyksen.

Kansliassa on ne virat, jotka eduskunnan virkamiehiä koskevien säännösten nojalla on kansliaan perustettu. Valtiontilintarkastajilla on oikeus nimittää kansliaan muita virkamiehiä määräaikaiseen virkasuhteeseen talousarvion rajoissa.

Kanslian toimintaa johtaa kansliapäällikkönä toimiva tarkastusneuvos. Kansliapäällikön tehtävistä ja toimivallasta määrätään tarkemmin valtiontilintarkastajien kanslian työjärjestyksessä tai valtiontilintarkastajien päätöksin. Valtiontilintarkastajat voivat pidättää itselleen päätösvalan asiassa, jonka kansliapäällikkö muutoin ratkaisee.

13 §

Hallintomenettelylain soveltaminen

Valtiontalouden valvonnassa ja valtiontilintarkastajien kanslian hallintoasioissa noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylakia (598/1982).

14 §

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain soveltaminen

Valtiontilintarkastajien toiminnassa noudatetaan soveltuvin osin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Valtiontilintarkastajien kertomukseen voidaan sisällyttää salassa pidettävää tietoa, jos siihen on perusteltua syytä.

Valtiontilintarkastajien kokoukset ja valvontakäynnit eivät ole julkisia.

15 §

Palkkio

Valtiontilintarkastajalle maksetaan vuotuinen palkkio, joka on kuudesosa edustajanpalkkiosta annetun lain (328/1947) mukaan kansanedustajalle kulloinkin suoritettavasta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen. Lisäksi valtiontilintarkastajien puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksetaan vuotuinen palkkio, jonka suuruus on puheenjohtajalla puolet ja varapuheenjohtajalla kolmasosa valtiontilintarkastajan vuotuisesta palkkiosta.

Vuotuisesta palkkiosta maksetaan kuukausittain kahdestoistaosa. Jos valtiontilintarkastaja ei jonakin kuukautena, jonka aikana valtiontilintarkastajat ovat kokoontuneet, ole osallistunut yhteenkään kokoukseen tai valvontakäyntiin, ei palkkiota hänelle siltä kuukaudesta suoriteta.

Valtiontilintarkastajan palkkio maksetaan sen kuukauden alusta, jolloin valtiontilintarkastaja on valittu tehtävänsä, sen kuukauden loppuun, jolloin hänen toimikautensa päättyy.

16 §

Voimaantulo

Tämä johtosääntö tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

Tällä johtosäännöllä kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1951 annettu valtiontilintarkastajain johtosääntö (391/1951) siihen myöhemmin tehdyine muutoksineen.

17 §

Siirtymäsäännös

Vuosiksi 1996—1999 valittujen valtiontilintarkastajien toimikausi päättyy 31.12.2000.

Vuosiksi 1996—1999 valittujen valtiontilintarkastajien osalta sovelletaan toimikauden loppuun asti eduskunnan aiempia päätöksiä matkakustannusten korvaamisesta ja päivärahoista.

Vuosiksi 2000—2003 valituille valtiontilintarkastajille maksetaan palkkio 1.1.2001 lukien.

PNE 2/2000 vp — Puhemiesneuvosto

Vuosiksi 2000—2003 valittujen valtiontilin-
tarkastajien toimikausi päättyy tämän johtosään-
nön 1 §:n mukaisesti.

Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 2000

Riitta Uosukainen
Eduskunnan puhemies

Seppo Tiitinen
Eduskunnan pääsihteeri